

Arzu Diyalektiği Ekseninde *Anayurt Otel*¹

Ömriye Bayrak**

Özet

Arzu, en genel anlamıyla; istek, dilek, heves anlamlarına gelir. Lacancı psikanalizde arzu biraz daha özel bir anlam yüklenir. İhtiyaç ile talep arasındaki doldurulması imkânsız boşluk, arzu olarak tanımlanır. Lacan, haz ve zevkin arasındaki boşluğu ise jouissance terimiyle açıklar. Başka bir deyişle jouissance, acının içindeki haz olarak tanımlanabilir. Yusuf Atılgan'ın *Anayurt Otel*i, arzuyu hayatının merkezine oturtmuş, "Öteki" üzerinden onaylanmaya muhtaç olan, arzusunu gerçekleştiren ama tatmine ulaşamayan Zebercet'in romanıdır. O, sürekli onaylanma ihtiyacı içerisinde, sonsuz bir arayışın peşindedir. Romanı sürükleyen de onun bu arayışının neticesinde sürekli değişen arzu nesnelere. Bu arzu nesnelere Zebercet'in içindeki boşluğu doldurmaya yetmeyecek, bu hayal kırıklığı jouissance terimiyle açıklanacak, onun temel arzuya ulaşma çabası intiharla sonlanacaktır. Böylece arzu, jouissance teriminin karşısında yer alacaktır. Silik bir babaya sahip olan, Lacan'ın "ayna evresi" olarak isimlendirdiği dönemi annesiyle iyi geçiremeyen romanın kahramanı, hayatı boyunca hep o ilk bütünselliği arayacak, bulduğu hiçbir arzu nesnesi onu tatmin etmeyecektir.

Bu çalışmada izlenecek yol, psikanalizin yardımıyla Lacan'ın İmgesel-Simgesel-Gerçek devinimlerinden yola çıkarak arzuyu ortaya koymak, *Anayurt Otel*i romanındaki psikanalitik yapılanmayı özne-arzu-nesne ilişkisini çerçevesinde yorumlayarak, romanı çözümlenmeye çalışmak olacaktır.

Anahtar kelimeler: Yusuf Atılgan, *Anayurt Otel*i, Lacan, arzu, psikanaliz.

*Anayurt Otel*i on the Direction of Desire Dialectic

Abstract

Desire, in its most general sense means wish, hope and enthusiasm. In Lacanian psychoanalysis, desire has a somewhat more specific meaning: the gap impossible to fill between need and demand is defined as desire. Lacan explains the gap between pleasure and pain with the term "jouissance". In other words, jouissance can be explained as pleasure in pain. Yusuf Atılgan's novel *Anayurt Otel*i puts desire in the center of life; it is the novel of Zebercet who needs to be approved by way of the "other", who fulfills desire but cannot reach its satisfaction. He is in search of an endless quest and in the need of constant approval. What drifts the novel is the objects of desire that constantly change as a result of this quest. These desire objects will not suffice to fill the void within Zebercet, this *frustration* term will be explained by the term *jouissance*, and the endeavor of reaching his basic desire will end with suicide. Thus, desire will take place in opposition to the term *jouissance*. The hero of the novel, who has a weak father, and who cannot spend the period with his mother which Lacan named as "mirror phase" well will always seek that first holiness throughout his life, and no object of desire he will find will satisfy him.

The path to be followed in this study will be revealing the desire of Lacan's Imaginary-Symbolic-Real movements with the help of psychoanalysis and trying to solve the novel by interpreting the psychoanalytic structure of the *Anayurt Hotel* novel in the frame of the subject-desire-object relation.

Key words: Yusuf Atılgan, *Anayurt Otel*i, Lacan, desire, psychoanalysis.

¹ Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi 1. Dil ve Kültür Çalışmaları Öğrenci Sempozyumu'nda sunulmuş bildiridir.

**Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yeni Türk edebiyatı bilim dalı, doktora programı öğrencisi, E-posta: omriyebayrak@gmail.com.

Giriş

Öykü ve roman yazarı olarak tanınan Yusuf Atılgan, az sayıda eser ortaya koymasına rağmen edebiyatta etkili olmuş sanatçılardandır. *Aylak Adam* ve *Anayurt Otel* romanlarıyla edebiyat dünyasına yeni bir soluk getiren Atılgan, bu iki eserinde de orijinal karakterler yaratmıştır. Bu çalışmada incelenecek olan eser ilk baskısı 1973'te yayımlanan, 1987'de de beyaz perdeye uyarlanarak çeşitli ödüller alan *Anayurt Otel* romanıdır. Psikolojik yönü ağır basan roman, 20. yüzyılın ortak problemi olan yabancılaşma temi üzerine oturtulmuştur. Hem kendine hem içinde yaşadığı topluma yabancılaşan Zebercet arzularının peşinde varoluş savaşı vermektedir. Onun hiçbir yere ait olmaması romanda “otel” kelimesiyle vurgulanmaktadır. Heidegger “Evsizlik, evrensel bir kader haline geliyor.” derken tam da Zebercet'i anlatmaktadır. (Pappenheim, 2002, s.23). Bu evrensel kaderden Zebercet nasibini almaktadır. Çünkü otel yersiz, yurtsuzluğun temsilidir. Korkmaz'a göre “otel, gecelik duraksamaların mekânıdır. Yani, sürekli yurtsuzluğun geçici yurdudur” (Korkmaz, 2005, s.142). Bu otelin kâtibisi Zebercet ise topluma uyum sağlayamayan aykırı kimliktir. Romanda radyodan çalan şarkı onu tarif etmektedir: “Ne ölüyüm ne sağım” (Atılgan, 2017, s.113). Aile yadigârı otelin içinde daha çok ölümlerle yaşamaktadır, mecbur kalmadıkça otelden çıkmaz, topluma karışmaz. Otel, “evin yoksunluğunu imler. Ev, aileyle birlikte geleneksel ve toplumsal değerlerin simgesiyken otel, evden ve evin temsil ettiği değerlerden sıkılan ve kaçan bireyin sığındığı bir yerdir” (Baştürk, 2015, s.138). Zebercet evden otele çevrilen bir mekânda toplumsal değerlerle uzlaşmadığı için kendi içine dönük bir arayış başlatır.

Zebercet, bir yandan içine kapanık, kimseyle iletişim kurmak istemezken öte yandan var olabilmek -varlığını onaylatabilmek- için kendine arzu nesnelere aramaktadır. Zebercet roman boyunca, bu arayışını cinsellik üzerinden sürdürmektedir. Anneyle kurulan ilk bütünselliğin mutluluğuna erişemeyişi eserin sonunda onu intihara sürüklemektedir.

Arzu Nedir?

İstek, dilek, heves anlamlarına gelen arzu, Lacancı psikanalizde doyurulması mümkün olmayan, ihtiyaç ile talep arasındaki doldurulması imkânsız boşluk olarak tanımlanmaktadır. Homer'e göre arzu, temel insani gereksinimlerin ötesinde, doyurulamayacak bir şeydir (2016, s.103).

Arzu her zaman bütünleşilemeyen Öteki'nin bir etkisidir. Çünkü Öteki, bir kişi olmaktan çıkarak, İmgesel dönemde bir imgeye, Simgesel dönemde bir yer, yasanın özü, dil ve simgeye dönüşmüştür. Arzu, dile giriş nedeniyle, bir kısmı ifade edilemediği için bilinçdışı kalmak zorunda olan bir yapıdır (İzmir, 2013 s.260).

Lacan ise “arzuyu, ‘insanın özü’ olarak tanımlar. Arzu varlığımızın tam kalbinde yer alır ve özü bakımından, eksiklikle ilişkilidir; gerçekten de arzu ve eksiklik ayrılmaz bir biçimde birbirine bağlıdır” (Homer, 2016, s.103). O halde arzuyu anlamak için önce Lacan’ın İmgesel-Simgesel-Gerçek yapısını açıklamak şarttır. İmgesel, Simgesel ve Gerçek benliğinin kurulmasını sağlayan bilişsel kayıt sistemidir. Bu dönemler arasındaki geçiş öznenin kurulmasına olanak tanımaktadır.

İmgesel dönem “belirli bir benlik imgesinden yoksun olduğumuz, sahip olduğumuz ‘benliğin’ kapalı ve kesintisiz bir mübadele içinde nesnelere, nesnelere ise bu ‘benliğe’ geçip durduğu dönemdir” (Eagleton, 2014, s. 173). İmgesel düzeni daha iyi anlamak için ayna evresinin bilinmesi büyük önem arz etmektedir. Bu evre bebeklik döneminin 6-18 aylık dönemine denk gelmektedir. Bebek aynadaki kendi imgesini tanımaya başlar ve onu kontrol etmeye çalışır. Burada önemli olan bebeğin ayna imgesiyle özdeşleşmesidir. Çünkü aynadaki imge, bebeğin kendisidir. Ayna ile bebek arasındaki bu ilişki hala imgesel olsa da bu özdeşleşme önemlidir. Sözü edilen özdeşleşme olmadan bebek hiçbir zaman kendisini tam bir varlık olarak algılayamaz. Bebeğin ilk aynası ise annesinin gözleridir. Bebek, kendini ilk olarak annesinin gözünden görmektedir. Annesinin sesinden, yüzündeki ifadeden sevildiğini, onaylandığını hisseder. Anneyle kurulan bu bağ bebeğin hayatında kuracağı tüm bağlantıları olumlu ya da olumsuz olarak etkileyecektir. İmgesel dönemden sonra ise bebek dille tanışır. Dilin kurduğu kültürel dünya ise Simgesel olarak adlandırılır. “Simgesel düşünce, deneysel sezgiye yer olmayan kavramsal bir düşünce biçimidir ve bu kavram her türlü sezgiden arındırılmış bir kavramdır” (İzmir, 2013, s. 180). Homer’e göre Lacan simgesel düzeni, insan evreninin sınırlarını işaretlemesi anlamında bütünleştirici bir kavram olarak düşünmüştür. Bizler dilin içine doğarız. Başkalarının arzuları dil aracılığıyla eklenir ve biz de kendi arzularımızı dil aracılığıyla eklemeye zorlanırız (2016, s.67). Bu zorlama yüzünden bir şeyler hep eksik kalır. Bu eksikliğin sebebi yitirilen şeyin dil yoluyla simgeleştirilemeyişinden kaynaklanır:

Yitik şey, dil yoluyla simgeleştirilemeyen bir şey olduğu için ifade de edilemez. Bütünlüğün yeniden yakalanması deneyimi olarak, bilincin Gerçek dönemi içinde tattığı ve daha sonraki yıllarda yeniden hiç yakalanamayacak olan doyum, Lacan tarafından “jouissance” olarak adlandırılır. Öznenin sonraki yaşamında yaşayacağı her keyif hali, jouissance’ın yanında eksik kalan bir keyiftir. Çünkü hiçbir keyif hali, jouissance tarafından yaratıldığı gibi bütünleşmiş öznenin ortaya çıkışını sağlamayacaktır (İzmir, 2013, s.80).

Bu eksikliğin ortaya çıkışı Lacan Gerçek döneminde yatmaktadır. Çünkü bebek ilk bütünlüğü annesiyle sağlamaktadır:

Çocuk yaşamının başlangıcında ilk bütünlüğü annesi ile birlikte olmuş bir bütünlük olarak deneylenmiş olduğu için, arzu düzeyinde annenin bütün bedenine sahip olma arzusu, aseksüel ensest bir arzudur. Cinsel olmayan bu anne çocuk bütünlüğü arzusu, toplumun yasası tarafından ensest bir arzu olarak kodlandığı için, arzusunun temel nesnesine ulaşmasının olanaksızlığı söz konusudur. Arzu, kavuşmasının olanaksız olduğu nesnesi nedeniyle temel bir eksiktir, varlıkta deliktir” (İzmir, 2013, s. 269-270).

Kavuşmanın imkânsız olduğu ilk nesne(anne) -Objet petit a- nedeniyle, arzu asla doyuma ulaşamaz. Öznede bir eksiklik olarak var olur. Benlik’in içinde boşluk oluşturur: “Lacancı Gerçek, simgesel düzenin tamamlanmamışlığının belirtisidir. Anlamlandırmanın kırıldığı noktada toplumsal yapının içindeki bir boşluğa işaret eder” (Mcgowan, 2012, s.21). İnsanın evrendeki tüm arayışı işte bu içindeki boşluğu doldurmak içindir. Bu boşluğa sebep olan Objet petit a “eksik olan bir nesne anlamında değil de bizzat eksiklik anlamında Öteki’nin eksikliğini temsil eder” (Homer, 2016, s.122). Lacan’a göre benliğin kurulması için mutlaka Öteki’ne ihtiyaç vardır. Öznenin oluşumu için yukarıda bahsi geçen ayna evresi şarttır. Bu evredeki Öteki (ilk Öteki) annedir. Bu nedenle çocuk “annenin arzusunun nesnesi olmaya ve çok mutlu birliğin ilk durumuna geri dönmeye çalışacaktır” (Homer, 2016, s. 80). Yani özne, annesinin arzusunu arzular. Anne ile çocuk arasındaki bu bütünlük Babanın Adıyla imkânsız hale geldiği için çocuk kendine başka arzu nesnelere bulur. Kendinin bu nesnelere tarafından arzulanmasını ister. Bu toplumun yasasına aykırı değildir. Fakat bu istek insancıl olmalıdır:

Sartre’in belirttiği gibi arzu kendini kendiliğinden sürekli duruma getirir ve insan da arzularına sıkı sıkıya bağlıdır. Ancak her istek ve her doyum ortaya bir insan çıkarmaz. İsteğin ve ardından yakalamak için koşulan doyumun, insanın doğayı aşabilmesine yardımcı olması gerekir. Eğer doğal sınırlar içinde kalınıyorsa ve yalnızca içgüdüler doyuma ulaştırılıyorsa, canlı varlık, insana dönüşmez ve doğal, hayvansal, biyolojik varlığının sınırlarını aşamaz (İzmir, 2013, s. 78).

Zebercet bu sınırları aşamadığı için, topluma uyum sağlayamaz, hayatta kalmak için arayış içine girse de Objet petit a’nın vardığı noktada onu ölüm beklemektedir. Otel, Zebercet ile özdeşleşir, ikisi de dönüşümünü tamamlayamaz: “Otele çıkan sokağın başında OTEL yazılmış ok biçiminde bir gösterge var. Göstergesi tutan çivilerden biri çürüyüp koptuğu için okun ucu aşağıya dönmüş, toprağı gösteriyor, otelin yer altında olduğu sanısını veriyor insana” (Atılğan, 2017, s.15). Romanın sonunda bu sanı gerçekleşir. Zebercet ile birlikte otel de toprağı karışır. Zebercet kitabın sonunda birden bu tabelanın okunun toprağı gösterdiğini fark eder. Fakat tabela elle erişilmeyecek yüksekliktedir. Zebercet ölüme karşı ne kadar direnirse dirensin, hayatta kalmak için, onaylanmak için çıkış kapısı ararsa arasını bunu başaramaz. Bu, Zebercet’in eliyle düzeltemeyeceği bir mesafe, dolmayacak bir boşluktur. Zebercet okun gösterdiği toprağı kavuşacaktır. Otel aynı zamanda bilinçdışının simgesidir.

Zebercet'in tabelayı düzeltmeye erişememesi, bilinçaltına müdahale edilememesine bir göndermedir.

Bir Arzunun Nesnesi Olamayan Zebercet

Romanın hemen hemen tamamı, Zebercet'in kurguladığı fanteziler çerçevesinde, imkânsız arzusunu gerçekleştirme çabası doğrultusunda biçimlenmektedir. Özne-nesne ilişkisi açısından arzunun işleyişi Zebercet'in birbirinden farklı ilişkilerinde ortaya çıkmaktadır. Romanda arzunun en kuvvetli öznesi “Zebercet”tir. Arzuları tarafından sürüklenerek, arzularının peşinde çırpınıp durmaktadır. İlk arzu nesnesi gecikmeli Ankara treniyle gelen kadındır. Otelde bir gece kalır. Ertesi sabah yakın köylerden birine gider. Bu kadın romanda, “yirmi altı yaşlarında. Uzunca boylu, göğüslü. Saçları, gözleri kara; kirpikleri uzun, kaşları biraz alınmış. Burnu sivri, dudakları ince. Yüzü gergin, esmer” (Atılğan, 2017, s.19) olarak tanıtılır. Zebercet'in değişimi, romanı sürükleyen bastırıldığı arzuları, bu kadınla ortaya çıkmasına rağmen kadın ile ilgili romanda doğrudan bir bilgiye rastlanmaz. Kadının nüfus kâğıdı yoktur, Zebercet'in arzu nesnesinin adı bile bilinmez. Romanda fiziksel olarak fazla yer almaz, onun varlığı Zebercet'in düşüncelerinden anlaşılır. Somay'a göre arzu nesnesi “bir türlü yakalanamaz, hep elimizden kaçır, kaygandır” (2007, s.68). Otele gecikmeli Ankara treniyle gelen kadının isminin bilinmeyişi, belirsiz oluşu, arzu nesnesinin “belirsizliğine” bir vurgudur.

İzmir'den gelen otelin sahibi Rüstem Bey'in söylediğine göre Zebercet babasına çok benzemektedir. Zebercet bir altmış iki boyunda, 54 kilodur (Atılğan, 2017, s.15). Yani ufak tefek bir adamdır. Zebercet'in söylemlerinden de babasının korkutucu olmadığı, silik bir adam olduğu anlaşılmaktadır. Babası nüfus kâtibi olmasına rağmen, öldükten sonra nüfus kâğıdı bulunamaz. Ankara treniyle gelen kadın -Zebercet'i hayata bağlayacak olan arzu nesnesi- da Zebercet'in babası Ahmet'in de nüfus kâğıtlarının olmayışı bu iki kahramanın belirsizliğine işaret etmektedir. Romanda Zebercet'i toplumun yasasına sokacak olan baba figürü belirsizdir:

Baba'nın Yasası kültürün yasasıdır. Ayna Evresi'nin yıkılmadığı durumlarda, simgesel döneme geçemeyen insan kendini bir özne olarak ayırt edemez. İşte, şizofren budur. Burada insan sadece simgeselde bir özne olarak ortaya çıkmakla kalmaz, kültürün simgesel düzeninin kuralları çerçevesinde biçimlendiremediği, düşünemediği ve ifade edemediği kendi varoluşsal deneyimini de sanrisal bir gerçeklik olarak yaşantılar. Babanın insanlaştırmacı kastrasyonundan geçmeyen şizofren, kültürel bir özne olmayandır, kültür dışıdır. Ve kültür kendi sırrını hiçe sayan deliyi bir sır gibi demir parmaklıklar ardında saklar (Tura, 2016, s.208).

Zebercet'in demir parmaklıkları Anayurt Oteli'dir. Kendini, kendi isteğiyle otele hapseder ve mecbur kalmadıkça otelden dışarı adım atmaz. Lacan'a göre Baba'nın Adı çocuğu kültürün yasasına dâhil etmektedir. Babanın olmaması ya da silik olması çocuğun toplumsal kurallara uymasındaki akışı durdurur. Toplumun yasasına giremeyen çocuk bu akışta kaybolur. Zebercet, topluma dâhil olamadığı, toplumda kendini var edemediği için intihar etmektedir.

Zebercet, başlangıçta bıkip usanmadan hazırlanarak her gece Ankara treniyle gelen kadını beklemektedir. Onun bu ısrarcı bekleyişi, arzunun daima orada olduğunu, sökülüp atılmasının mümkün olmadığını göstermektedir. Ankara treniyle gelen kadın, Zebercet için romanda ilk *Objet petit a*'dır. O kadının kaldığı odanın ışığını hiç kapatmaz. Haz arayışını orada tamamlar. Kadının odada bıraktığı havluyu kadınla özdeşleştirir. O gelmeyince her şeyden vazgeçer. Lacan'a göre insan hayatı imgeselle simgesel arasındaki devinimdir. Bunu sağlayan ise haz arayışdır. Hazlar, arzular insanları hayata bağlar. Hazzı hayattan çıkarınca ölüm gelmiş demektir. Zizek (2005)'e göre ölüm deneyimi önlenemezliği, mutlaklığı ve deneyim olarak bir başkasına aktarılamazlığıyla Gerçek'in en sert figürüdür. Zebercet de onu arzusuna götürecek Gerçek'in en sert temsili olan "ölüm"ü seçer. Önce ortalıkçı kadını öldürür, sonra kendini asar. Romanın sonu Zebercet'in amacına ulaşmasının, arzusuna kavuşmasının verdiği hazzı yaşadığını vurgulamak istercesine:

Başı öne doğru eğiliyordu. Kolları iki yanına sarktı. Donunun sol paçasından fildişi renginde koyuca bir sıvı aktı uzaya uzaya; dizine yakın bacağındaki kıllara bulaşarak art arda yatağın üstüne düştü, yayıldı. Yukarıdan, sallanırken tahtaya sürtündüğü yerden ip çıtırdadı" (Atılğan, 2017, s.128)

cümleleriyle bitmektedir. Romanda Zebercet'in son arzu nesnesi -*Objet petit a*- ölümdür. "Lacan temelde tek bir dürtü -ölüm dürtüsü- vardır. Bu dürtü Gerçek ve *jouissance* ile gittikçe daha da birleşmiş bir hal alacaktır." derken bunu kastetmektedir (Homer, 2016, s. 109). Zebercet birçok arzu nesnesinde *jouissance*'i deneyimlemeye çalışır. Hiçbiri onu Gerçek evresindeki mutluluğa götürmez. Çünkü Gerçek, Simgesel'in ve İmgesel'in üstündedir, dışındadır, Zebercet'in erişemeyeceği uzaklıktadır. O da insanı Gerçek'e götürecek olan temel arzuya -ölüme- kendini bırakır. Zebercet'in hayatı "Öteki'nin zamanı içinde asılı kalan bir öznenin trajedisidir" (Homer, 2016, s.112). Zebercet, intihar ettiğinde bir özne olmayı başaracaktır, ben olmanın sorumluluğunu ancak o zaman üstlenecektir. Özne, "anlamlandırma ağının irrasyonel ve keyfilğini keşfettiğinde, bunun gerisindeki hiçliğiyle birlikte özgürlüğünü de keşfedip kendini aldatmadan sahiplenirse o zaman seçimlerine dayalı bir anlamlandırma varoluşunu yürürlüğe sokabilecektir" (Selmanpakoğlu, 2014, s.50).

Zebercet'in intiharı kendisinin ilk arzu nesnesi olan Ankara treniyle gelen kadının kaldığı odada gerçekleşir. İmgesel ve Simgeselin dışına çıkılan, Gerçek'e ulaşılan yerde bütün arzular yok olmakta yerini ölüme bırakmaktadır:

Sembolik'in başta gelen vasıflarından biri ölümün ona içkin olmasıdır. Sembol her şeyden önce şeyin öldürülmesi ya da helak edilmesi biçiminde kendini gösterir ve bu ölüm öznedeki arzusunun ölümsüzleştirilmesine temel olur. Ölüm Gerçek'in nihayetinde galebe çalmasıdır (Bowie, 2007, s. 99-100).

Ölüm arzusunun gerçekleştirildiği oda aynı zamanda Zebercet'in doğduğu odadır. Annesiyle kurduğu imgesel sürecin yarattığı eksiklik, Ankaralı kadının gitmesiyle oluşan boşluk, Zebercet'in hayatına son vermesiyle yani arzusunun ölümsüzleştirilmesiyle son bulur. Zebercet, var olmayı reddederek, "var olmayarak, yani tam da histerik çöküşü yüzünden var olmayışını benimsediği anda, kendini 'özne' olarak kurar: Histerikleşmenin ötesinde onu en saf haliyle ölüm dürtüsü beklemektedir" (Zizek, 2005, s.95).

Romanda Zebercet'in arzularına ulaşmak için kullandığı başka bir nesne ortalıkçı kadın Zeynep'tir. İsteddiği zaman onun odasına girip, kadına sahip olmaktadır. Bu süre zarfında Zeynep'ten olumlu ya da olumsuz tek bir kelime duymaz. Oysa Zebercet kadın üzerinden onaylanmayı bekler:

Anne, kişiliğindeki bazı bozukluklar ya da talihsiz bazı olaylar nedeniyle ayna tutucu işlevi yerine getiremezse erişkin yaşamda kendini gösteren bazı patolojik durumlar ortaya çıkacaktır. Ayna tutucu işlev dönüştürülerek içselleştirilemediği için özne kendilik saygısını korumak için sürekli dış desteğe, onaya, sevilmeye hatta hayranlığa gereksinim duyacak, kendilik saygısını, kendi ruh içi dinamikleriyle korumakta güçlük çekecektir. Yani içselleştirilemediği için eksik olan ruhsal yapılarını telafi edecek kendilik nesnelere dış desteğine gereksinim duyacaktır" (Tura, 2014, s.24-25).

Zebercet'in hayatındaki ilk Öteki -anne- ile ilişkisi olumsuz sonuçlandığından, kendilik nesnesini kuramaz, başkaları tarafından onaylanmak, fark edilmek ister. 7 aylık doğduğu için tam gelişemez, ebe pamuğa sarıp, inci kutusuna koyun adı da Zebercet olsun diyerek onun eksik doğduğunu belirtir ve bir ömür bu isimle onun eksikliği vurgulanır: "Lacan, insanın prematüre doğumunun getirdiği yetersizlik nedeniyle, ayna evresinde konumsal özdeşleşmenin ağına takılan çocuğun kendini özne olarak kurmaya başlamasına neden olduğunu söyler" (Selmanpakoğlu, 2014, s. 36). Zebercet kendi benliğini yaratma sürecinde eksiklik yaşar. Lacan'a göre her insan dünyaya eksik gelmektedir. Zebercet bu eksikliği roman boyunca hisseder. Bunun sorumlusunun annesi olduğunu düşünür. Annesi onu karnında istemez, fırlatıp atar. Oysa bebek yaşamının başlangıcında ilk bütünlüğü annesiyle

sağlamaktadır. “Annenin arzusu, çocuğun yaşamını herhangi bir boşluğa yer bırakmayacak derecede doldurmaktır” (İzmir, 2013, s.265). Zebercet’in annesi bu boşluğu dolduramaz. Bebeğin doğduğu zaman tek arzusu temel ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Bunu sağlayan annedir. Bebek kendisi ile annesinin ayrı olduğunu fark edemez. Bu yüzden annesinin bedenine sahip olmayı arzular. Bu toplumun yasasına aykırıdır. “Arzunun nesnesi ile bütünleşmesinin olanaksızlığı nedeniyle, arzu yalnızca tek bir şeyle, başkasının arzusu ile doldurabilir. Başkasının arzusunu arzulamak toplumun yasasına aykırı değildir. Bu nedenle arzunun belirgin bir nesnesi yoktur (İzmir, 2013, s.269-270). Zebercet’in romandaki temel arzu nesnesi Ankara treniyle gelen kadın gibi görünmektedir. Ama onun yerini ortalıkçı kadın, Ekrem, kendini subay olarak tanıtan adam, daha önce otelde kalan kötü bir kadın, Fatihli, hatta Ankara treniyle gelen kadının otelde unuttuğu havlu ve ortalıkçı kadının kedisi bile almaktadır.

Zihnin devinimselliğini savunan Lacan, devinimi doğanın, içgüdünün ve sinirsel uyarımların değil, Ötekinin verdiğini söyler. Öteki, sürekli bireyle ‘bireyin’ arzu nesneleri arasında kendini ima eden, o nesnelere dolanıp durarak onları istikrarsızlaştıran, arzunun hedefini sürekli yerinden oynatarak arzuyu doyumsuz kılan şeydir (Selmanpakoğlu, 2014, s.47).

Zebercet Öteki’nden kopuş sürecini olumlu geçiremediği için arzu nesneleri değişkenlik göstermektedir. Kendine çok çeşitli arzu nesneleri edinir.

İnsan bir varlık-eksikliği olması nedeniyle arzu duyduğundan aslında bir varlık-arzusu duymaktadır. Kendisindeki bu eksikliği Öteki’nin –sembolik gerçekliğin- kapatmasını bekler ama o da varlıktan yoksun olduğu için karşılayamaz ve bu eksikliği, yoksunluğu maskeleyerek üzere arzu-nesneleri üretilir (Selmanpakoğlu, 2014, s.56).

Zebercet’in annesiyle kurduğu ilişkinin olumsuz olduğunun bir başka ispatı da çocukluğunda silik, kızsı davranışlar sergilemesidir. Bunu arkadaşlarının sözleri göstermektedir: “Anası oğlan doğurmuş, Zebercet hamur yoğurmuş” (Atılğan, 2017, s.34) diyerek Zebercet’le alay ederler. Zebercet, kendini onaylatmak, fark edilmek istemektedir. Ama hayatında bunu yapacak kimse yoktur. Annesi bunu başaramaz. Ankara treniyle gelen kadın geri geleceğini söyler, fakat dönmez. Ortalıkçı kadın ise son derece tepkisizdir. Zebercet onaylanmadığı için önce ortalıkçı kadını sonra kendini öldürür. Arzusunun kabul görmemesinin yarattığı tatminsizlik onun arzu nesnesini yok etmesine yol açar. Çünkü “bir kimsenin var olabilmesi için bir başkası tarafından tanınması gerekir” (Homer, 2016, s. 43). Zebercet kendini öteki üzerinden tanımlayabilmektedir. Arzularının temelindeki eksiklik Öteki’nin yokluğundan kaynaklanmaktadır. Karaca’ya göre arzunun diyalektiği hep eksik olanın/ötekinin etrafındadır (2018, s. 185). Lacan’ın tanımıyla Özne, Öteki’nin arzusunun arzusu olarak var olur. Hegel

bunu Efendi-Köle ilişkisi içinde açıklamaktadır: “Efendinin bir özne olabilmesi için Köle tarafından öyle tanınması gerekmektedir ve Köle de Efendi tarafından bir Köle olarak tanındığı için Köle olduğunu bilmektedir” (Homer, 2016, s.40). Zebercet arzu nesnelere tarafından özne olarak tanımlanmaz, fark edilmez, yok sayılır.

Bir başka taraftan arzu, arzu nesnesine ulaşmak istemez. Arzunun varlık sebebi arzuya götüren yoldur. Zeynep’e istediği zaman sahip olması Zebercet’i tatmin etmez. Çünkü arzu, tensel olarak doyurulabilecek yapıda değildir; arzunun öznesi, arzunun nesnesi tarafından onaylanmaya muhtaçtır. “Bölünmüş, yokluk ve eksiklik içinde boğulan özne, ötekine yalnızca ihtiyaçlarını gidermesi için yönelmez, aslında ondan koşulsuz bir evet beklemektedir” (Bowie, 2007, s. 135). Zebercet, beğenilmek ister, fark edilmek ister. Kendisi için alışveriş yapar, bıyığını keser. Etrafindakilere “Sabah var mıydı bıyığım” (Atılğan, 2017, s.29) diye sorar, ama kimse tarafından bıyığının olup olmadığı fark edilmez.

Eserdeki başka bir arzu nesnesi ise Zebercet’in horoz dövüşünde rastladığı Ekrem’dir. Ondan etkilenir, ona kestane alır, onu sinemaya götürür. Ekrem’den bir karşılık bekler, ama o kayıtsız davranır. Aradığı onaylanmayı Ekrem’de de bulamaz. Zebercet, Ekrem’i otele çağırarak ister fakat yapamaz.

Zebercet ikide bir aynaya bakıp bıyığını kontrol eder. Bu onun cinsel tercihindeki kararsızlığı göstermektedir. Sonunda bıyığını keser. Bıyığını kesmişsin sen diyen bir müşteriye “Ağırlık veriyordu” (Atılğan, 2017, s.29) diye gülerken cevap verir. Bu imgeyle üstü kapalı bir şekilde erkekliğin ağır geldiğine gönderme yapılmaktadır. Zebercet, bıyığını keserek, erkeklik imgesini ortadan kaldırır. Bıyığın kesilmesi, cinsel tercihlerin dönüşümünü gösterir.

Oidipal dönemin başarısızlığa uğraması anlamına gelen böyle bir durumsa, yetişkinlik hayatına ilişkin bazı davranış biçimlerinin de gösterdiği gibi, cinsel bağımlılık ya da negatif Oidipus Kompleksinin ortaya çıkmasıyla, yani oral ihtiyaçların etkisindeki eşcinsellik ve aşırı sıklıkla cinsel eş değiştirme gibi durumlarda kendini gösterir (Cebeci, 2015, s. 262).

Zebercet’in eşcinsel eğilimleri romanda zaman zaman vurgulanmaktadır. Küçükken okul arkadaşı Ömer’in köyüne gider. Orada kalmadan döner, sonra bunu düşündüğünde bir gece orda kalmasının Zebercet için çok farklı olacağı ima edilir. Askerliğinde de birbirlerine cinsel şakalar yaparlar, Zebercet bunu yapan Fatihli’den çok etkilenir. Ona yaklaşabilmek için onun her istediğini yerine getirir.

Zebercet’in -eşcinsel duygularla ima edilen- başka bir arzu nesnesi, otele gelerek kendini emekli subay olarak tanıtan adamdır. Bu adam ile Zebercet’in hayata bakışları aynıdır. Zaman zaman adamla göz göze gelirler. Adamın odasına çıkarken Zebercet’e “çok sağlamsınız”

(Atılğan, 2017, s.43) demesi, Zebercet'e sövgü gibi gelir. Arkasından gitmeyin demek ister. Adamın yattığı odanın kapısını dinler, kapıyı çalmayı düşünür ama çalamaz. Zebercet'in cinsel kimlik bunalımı romanda "bıyık" figürüyle tamamlanır.

Zebercet'in cinsel eğilimleri roman boyunca değişkenlik göstermektedir. Çünkü arzunun değdiği her şey *Objet petit a*'dır. *Objet petit a*, arzunun olmadığı yerde var olamaz. Roman boyunca Zebercet'in arzusu devam ettiği için, *Objet petit a*'lar da değişkenlik göstermektedir. Ankara treniyle gelen kadını bekler, onun bıraktığı havluyla tatmin olur, geceleri ortalıkçı kadın Zeynep'in yatağına girer, horoz dövüşüne gittiğinde tanıştığı Ekrem'den etkilenir, emekli subayın odasına gitmeye cesaret edemez. İlerleyen bölümde başka bir arzu nesnesi ortaya çıkmaktadır. Ortalıkçı kadını öldürdükten sonra kadına düşkün olan kediyi okşar, bundan cinsel zevk alır. Kedi ise ortalıkçı kadın ölünce çok hırçınlaşır. Zebercet'in üstüne sıçrar. Zebercet, kediyi de öldürerek, camdan sokağa fırlatır. "Bu ağırbaşlı hayvanın böyle yabancılaşması şaşılacak şeydi" (Atılğan, 2017, s.70) diye düşünür. Kitabın başında Zebercet de öyle tanıtılır: "Büyüdükçe sabırlı, ağırbaşlı bir insan oldu" (Atılğan, 2017, s.17). Ortalıkçı kadının ölmesi kediyi, Ankara treniyle gelen kadının dönmeyişi Zebercet'i yabancılaştırır, yabanileştirir. Çünkü ikisi de arzu nesnesini kaybeder. Zebercet'te başlayan saldırganlık duyguları giderek artar, Zeynep'in cesedini yok etmek için oteli yakmayı planlar. Her gün Zeynep'in bir parçasını kesip yakarak cesedi yok etmeyi, kendini tersleyen kestaneciyi dövmeyi, çakıyla yaralamayı düşünür. Lacan'ın kuramına göre Zebercet, "intihtar eğilimli narsistik saldırgan"dır (Zizek, 2005, s.95). Zebercet'in romanda bilinçaltının sembolü olan oteli yakmayı planlaması ise kendini geçmişe bağlayan bilinçaltını yok etmek istemesinden kaynaklanmaktadır.

Romandaki arzu nesnesi Zeynep'in sessizliği, Lacan'ın "Kadın mevcut değildir" (Homer, 2016, s.133) sloganını ima etmektedir. Ataerkil toplumda dilsel bağlamda kadının varlığından söz edilemez. Toplumun yasaları dille kurulur. Dil ise erkeğe aittir. Zeynep annesini, babasını kaybedince dayısı ile yaşamaya başlar. 17 yaşında evlendirilir. Düğün gecesinin ertesi günü bakire olmadığı için geri götürülür. Daha sonra dul bir adam ile evlendirilir. Bu kez çok fazla uyuduğu için geri götürülür. Çocuğu olmayan, dul bir kadın olduğu için köydeki erkekler tarafından rahatsız edilir. Dayısı otele çalışması için getirir. Tüm maaşını dayısı alır. Zebercet geceleri yanına giderek kadınla birlikte olur. Bir gün bu birliktelik esnasında Zebercet Zeynep'i yatakta yer açması için uyandırdığında "Geldin mi dayı" (Atılğan, 2017, s. 19) demesi Zeynep'in akrabası tarafından cinsel istismara uğradığını göstermektedir. Toplumda da kadınların "eksik etek" olarak nitelendirilmesi bir tesadüf değildir. Zeynep, romanda

sadece cinsel bir obje, arzuların nesnesi olarak sessiz, tepkisiz olarak hayat bulur. Lacan'ın iddiasını bize ispatlar. Toplumun nazarında kadın yoktur. Kadın kimliği, simgesel düzeni kuran, kurallar koyan ve onları koruyan eril toplum tarafından belirlenmektedir. Kadın; toplumun, dilin, kültürün kurucusu erkek tarafından toplumda var edilmektedir. Yani Lacan'a göre insan cinselliği biyolojik değil, kültürel bir kodlamadır.

Sonuç

Yukarıdaki açıklanan bulgular sonucunda Zebercet'in romanda arzusunun en kuvvetli öznesi olduğu görülmektedir. Zebercet'in çocukluğunda Lacan'ın imgesel-simgesel-gerçek olarak belirttiği gelişim süreçlerini düzgün geçirememesinin onu cinsel sapkınlığa, roman boyunca arzu nesnesinin değiştiği bir onaylanma ihtiyacına götürdüğü belirlenmiştir. Zebercet, yaşamının başlangıcında deneyimlediği ilk bütünselliğe kavuşmayı arzulamaktadır. Bu nedenle her zaman arzuyu bireysel kimliğinin merkezine oturtmaktadır. İlk doyumun yarattığı mutluluğu aramaktadır. Zebercet'in bu arayışı cinsellik üzerinden sürdürdüğü tespit edilmiştir. Ancak hayatta hiçbir arzu nesnesi Zebercet için bütünleşmiş öznenin ortaya çıkışını sağlamaz. Zebercet'in, Gerçek'in bütünselliğini yakaladığını düşündüğü zaman *Objet petit a* yerini başka bir nesneye bırakmış, Zebercet içindeki boşlukla ve hiçlikle baş başa kalmıştır.

*Anayurt Otel*i dünyadan kopuk, kendi dünyasında, konaktan otele döndürülen bir mekânda, ölümler arasında ne sağ ne ölü gibi yaşayan, kendini ötekinin üzerinden tanımlayarak var olmaya çalışan arzusunun esiri olmuş Zebercet'in, Lacan'ın İmgesel döneminde saplanıp kaldığını göstermektedir. Öteki olmadan var olamayan Zebercet'in, Zeynep'i öldürerek kendi boşluğuna yuvarlandığı romandan hareketle ortaya koyulmuştur. Zebercet'in temel arzuya ulaşma arayışı ölüm gerçekliyle verilmiştir. Zebercet'in *Anayurt Otel*i'nin sonunda arzusuna ulaşma uğruna hayatını feda ettiği görülmüştür. Çünkü Lacan son kertede tek sahici eylemin intihar olduğunu söylemektedir. Zeynep'in sessizliğinin ise Lacan'ın "Kadın yoktur" sloganını desteklediği tespit edilmiştir.

Kaynakça

Atılğan, Y. (2017). *Anayurt Otel*i. İstanbul: Can Yayınları.

Baştürk, M. (2015). "Anayurt Otel" ve "Dünya Ağrısı"nda Otel (S)İmgesi. *Folklor/Edebiyat*. C. 21, S.84, 131-144.

Bowie, M. (2007). *Lacan*. (çev.V. Pekel Şener) Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Cebeci, O. (2015). *Psikanalitik Edebiyat Kuramı*. (3. Baskı)İstanbul: İthaki Yayınları.

Eaglaton, T. (2014). *Edebiyat Kuramı*. (çev. T. Birkan) (4.Baskı) İstanbul: Ayrıntı

Yayınları.

Homer, S. (2016). *Jacques Lacan*. (çev. A. Aydın) (2. Baskı)Ankara: Phoenix Yayınevi.

İzmir, M. (2013). *Öznenin Diyalektiği: Hegel, Sartre, Lacan*. Ankara: İmge Kitabevi.

Karaca, Ş. (2018). Arzu Hep Başka Yerde Necip Fazıl Kısakürek'in Beklenen ve Bekleyen Şiirlerinde Arzunun Diyalektiği. *Kurgan Edebiyat Kültür Dergisi*. S.43, 181-185.

Korkmaz, R. (2005). Yurtsuzluk İtkisi ve Anayurt Otel. *İlmî Araştırmalar: Dil, Edebiyat, Tarih İncelemeleri*. S.20, 139-148.

Mcgowan, T. (2012). *Gerçek Bakış*. (çev. Z.Özen Barkot) İstanbul: Say Yayınları.

Pappenheim, F. (2002). *Modern İnsanın Yabancılaşması Marx'a ve Tönnies'ye Dayalı*

Bir Yorum. (çev. S. Ak) Ankara: Phoenix Yayınevi.

Selmanpakoğlu, Ceren. (2014). *Hiçliğin Özgürlüğü Ajansal Sanat*. İstanbul: Ayrıntı

Yayınları.

Somay, B. (2007). *Bir Şeyler Eksik*. İstanbul: Metis Yayınları.

Tura, S. M. (2014). *Şeyh ve Arzu*. (3. Baskı) İstanbul: Metis Yayıncılık.

Tura, S. M. (2016). *Freud'dan Lacan'a Psikanaliz*. (6. Baskı) İstanbul: Kanat Kitap.

Zizek, S. (2005). *Yamuk Bakmak Popüler Kültürden Jacques Lacan'a Giriş*. (çev. T. Birkan) (2. Baskı) İstanbul: Metis Yayınları.

Extended Abstract

Atilgan who brings a new breath to the world of literature with his novels *Aylak Adam* and *Anayurt Otel* took his place among the unforgettable artists creating original characters in two Works of his. The work to be examined in this study is the novel of the *Anayurt Hotel*, which was published in 1973 and adapted to the cinema in 1987.

In the novel whose psychological feature is dominant, Zebercet who becomes alienated both to himself and his society seems to be fighting for existence in search of his desires. The fact that he does not belong to anywhere is emphasized by the word "hotel". The hotel is a representation of homelessness. Zebercet, the caretaker of this hotel, is the transverse identity that cannot adapt to the society. Zebercet is, on the one hand, looking for objects of desire to be able to exist and have himself ratified while on the other, he is unwilling to communicate with anyone.

Throughout the novel, Zebercet continues his quest through sexuality. The fact that he was unable to reach the happiness of the first integrity with the mother finally drove it to suicide. Desire is an impossible space between desire and demand that can not be satisfied. Desire is an effect of the Other, which is not always integrated. Because the Other, is transformed from being a person, into an image in the Imaginary Period, and in the Symbolic Period, into a place the essence of life, language and symbol. Desire becomes a structure which, due to the introduction into language, has to remain unconscious because some of it cannot be expressed. Lacan, on the other hand, defines "desire" as "human essence". Desire lies in the very heart of our being and in essence is a relation to lack; Indeed, desire and lack are inextricably linked. We are born into the language. The wishes of others are articulated through language, and we are forced to attach our own desires through language. Something is always missing because of this coercion. This is due to the lack of being able to symbolize the lost thing by language: "The lost thing cannot be expressed because it is something that cannot be symbolized by language. Satisfaction, as an experience of recapture of integrity, is called "jouissance" by Lacan, which satisfies consciousness in the real period and which cannot be caught again in the following years. Every pleasure that essence will experience in the next life is a missing key beside jouissance. Because no pleasure will provide the emergence of an integrated subject as created by jouissance. The emergence of this deficiency lies in the Lacanian period. The desire to possess the whole body of the mother at the level of desire is an asexual incest, as the child has begun to experience its first integrity as a unity with its mother. The desire of this non-sexual mother-child integrity is impossible to reach as

it is coded as an incestuous desire by society's law. The whole quest of man in the world is to fill the void in him. According to Lacan, in order to establish your self, there is absolutely the need for the Other. Mirroring period is essential for the formation of the subject. The Other (first Other) in this universe is the mother. For this reason, the child will try to be the object of his mother's desire and return to the very beginning of a very happy union. So essence, longs for wishes of the mother. Since this unity between the mother and child has become impossible with the Name of the Father, the child finds other objects of desire for himself/herself. S/He asks to be desired by these objects. This is not contrary to the law of this society. Almost all of the novel is shaped in the direction of Zebercet's fantasy, in an effort to realize the impossible desire. The functioning of the desire in terms of subject-object relation arises in different relations of Zebercet. The strongest essence of the novel is "Zebercet". S/He drifts by his/her desires and stops. The object of the first desire is the lady coming from the delayed Ankara train. The change of Zebercet realizes when his desires that carry on the novel comes out with this woman's going. Zebercet waits, at the beginning, for the woman who will come by Ankara train every night. His insistent wait-and-see signifies the roundabout of the desire. S/he never turns off the light of the room that she stays. S/he completes his quest there. S/he gives up everything when she does not come. According to Lacan, human life is the movement between imagery and symbolism. What provides this is the pleasure of seeking pleasure. Hopes and desires make people bound to life. It means that death has arrived when one does not care about desire. The experience of death is the toughest figure of the Reality. Zebercet also chooses "death", which is the toughest representation of the Truth that will take him to his desire. First, he kills the maid, and then hangs himself. In the novel, Zebercet's last object of desire - objet petit a - is death.

Another object used by Zebercet to reach his wishes is the maid, Zeynep. Whenever he wants, he enters her room, and lays his hands on her. During this time, he does not hear a single positive or negative word from Zeynep. When the baby is born, its only desire is to meet its basic needs. It's the mother who provides it. The baby cannot notice that it and its mother are separate. That's why she wants to have her mother's body. This is against the law of society. Because of the impossibility of its integration of desire with the object of desire, desire can be filled with only one thing: with the desire of another. It is not against the law of the society to desire someone else's desire. For this reason, there is no obvious object of desire. Zebercet's main object of desire in the novel appears to be the woman who comes in the train of Ankara. But her place is taken by maid, Ekrem, the man who introduces herself as an officer, a bad

woman who stayed in the hotel before, man from Fatin and even the maid's cat. Another thing that shows Zebercet's negative relationship with her mother is his faint and girlish behaviors in his childhood. Zebercet wants to be recognized, to be approved. But there is nobody in his life to do that. Mother cannot make it. The woman who comes with the Ankara train says that she will come back, but she will not. The maid is extremely unresponsive. Since Zebercet is not approved, he kills the maid first and then himself. The dissatisfaction created by the lack of acceptance leads to the destruction of the object of desire. Because "someone must be recognized by someone else in order to exist. Zebercet is able to define himself through the other. The essence, the desire of the other's desire, cannot exist without the desire of the Other. As a result of the above-mentioned findings, it appears that Zebercet is the strongest subject of desire in the novel. It has been revealed that the fact that Zebercet was not able to properly deal with the developmental process, which Lacan defines as an imaginative-symbolic fact, in his childhood has paved the way for him for sexual deviance and the need for confirmation as the object of desire changes throughout the novel. Zebercet wishes to meet the first wholeness he experienced at the beginning of his life. For this reason, he always places the desire at the center of his individual identity. He is searching for the happiness created by the first satisfaction. It has been determined that Zebercet pursues this search through sexuality. But in life no object of desire provides the emergence of an integrated subject for Zebercet. When Zebercet thinks that he has captured the wholeness of the Reality, the *objet petit* leaves its place to another object, and Zebercet becomes alone with the hole in

The formation of the Other outside the essence and the addiction of the essence to the Other is the greatest obstacle in front of the subject's ability to see itself in its entirety. The other must be destroyed. But if the Other is destroyed, the subject will complete itself and roll into nothingness as he pursues holism. The fact that Zebercet rolled in his own space killing Zeynep has been shown through the novel. The search for Zebercet's attainment of basic desire has been given through death reality. The first identification process is also the first narcissistic statement, and ego which has been structured goes after his passion to the point of self-sacrifice till the last moment. It was found out that Zebercet followed this passion of his. Because Lacan says that the only real action in the last round is suicide.